

HOE ZIET DE TOEKOMST VAN DE NEERLANDISTIEK ERUIT?

INLEIDING

De IVN zorgt in opdracht van de Taalunie voor activiteiten die erop gericht zijn de toekomst van de internationale neerlandistiek uit te denken en vorm te geven. De IVN adviseert op basis van die activiteiten een visie voor de toekomst die de Taalunie kan aanwenden om beleid te maken voor de internationale neerlandistiek.

De rondetafelgesprekken hebben tot doel ideeën en behoeften van de internationale neerlandistiek in kaart te krijgen. Aan de gesprekken nemen vertegenwoordigers van de internationale neerlandistiek deel (docenten, deskundigen, regiovertegenwoordigers, belanghebbenden, studenten, jong en oud, intra- en extramuraal). Voorbeelden van vragen die gesteld zijn tijdens de gesprekken zijn: is de missie van de docent internationale neerlandistiek door de jaren heen veranderd? Wat ziet u als speerpunten voor de internationale neerlandistiek, gaat de neerlandistiek voldoende mee met de tijd? Bereikt de internationale neerlandistiek degenen die bereikt zouden moeten worden en hoe is een dergelijk bereik te sturen? In hoeverre ziet u ruimte voor afstemming van de activiteiten van de IVN op de doelgroep (*Internationale Neerlandistiek, VakTaal, Lage Landen Studies, Colloquium Neerlandicum, website/database*)? Wat zou een succesvolle manier zijn om meer middelen te werven voor de internationale neerlandistiek? Hoe ziet de toekomst van de internationale neerlandistiek eruit? Aan het eind van elk rondetafelgesprek wordt een vraag geformuleerd voor het volgende gesprek. Met thema's die voortkomen uit deze rondetafelgesprekken wordt verder aan de slag gegaan.

De rondetafelgesprekken van de IVN hebben als ultiem doel de leden te horen, mensen te bereiken en vragen actief om meningen, tips, kritiek aangaande de neerlandistiek en haar toekomst.

Dit is een verslag naar aanleiding van de rondetafelgesprekken die hebben plaatsgevonden in Bratislava tijdens het congres 'Bruggen slaan' op 31 mei 2019 en het rondetafelgesprek in Paramaribo tijdens het congres 'Nederlands in contact' van CARAN op 29 november 2019. Deelnemers waren docenten neerlandistiek in binnen- en buitenland. Comenius is de vereniging voor Neerlandistiek in Centraal-Europa en vertegenwoordigt vakgroepen in Bulgarije, Hongarije, Kroatië, Letland, Oostenrijk, Polen, Roemenië, Servië, Slovenië, Slowakije, Tsjechië. CARAN is het docentenplatform van neerlandici in het Caribisch gebied. Tot het platform behoren afdelingen Nederlands uit Suriname, Aruba, Saba en Curaçao.

NETWERK

Ook al is er voldoende personeel en studenten om een kleine vakgroep te runnen, toch blijft het altijd een strijd. Er moeten bijvoorbeeld steeds meer studenten geregeld worden om te overleven. Reclame maken is van groot belang. Hierbij kunnen verschillende vakgroepen hulp gebruiken. Een goed alumnibeleid is essentieel.

Alumni zichtbaar maken werkt uitstekend als promotie. Bovendien kan dit contactennetwerk financieel aantrekkelijk zijn. Via alumni kan duidelijk gemaakt worden wat je met de studie Nederlands kunt doen. Hierbij moet ook benadrukt worden dat studenten buiten de neerlandistiek terechtkomen. Je kunt als letterkundige/taalkundige docent worden, maar ook in de culturele sector werkzaam zijn of een beleidsfunctie krijgen.

Een kans is ook het waarom van het Nederlands vastleggen, beter in de verf zetten wat je kunt doen na je studie Nederlands. Dit kan bijvoorbeeld door het aanleggen van een inventaris waar mensen belanden (een alumnibestand).

VERANKERING

Bij de internationale neerlandistiek is interuniversitaire samenwerking belangrijk. Het onderwijs Nederlands kan hiermee ook winnen aan zichtbaarheid.

Het is belangrijk om Nederlands te promoten. Onder potentiële studenten – leerlingen op een middelbare school bijvoorbeeld – kun je ook werven door bijvoorbeeld een gedichtenwedstrijd te organiseren. Deze leerlingen weten misschien niets van Nederland of België, door ze iets te laten winnen (bijvoorbeeld een vertaald boek van een Nederlandse/Vlaamse schrijver maken ze kennis met de cultuur. Nog een idee dat genoemd wordt, is het organiseren van 'Junior University': hiermee kun je docenten van middelbare scholen lesgeven zodat zij leerlingen kunnen enthousiasmeren voor de taal Nederlands.

Het plaatsen van kleinere vakken binnen de universiteit blijft een aandachtspunt:

- De universiteit overtuigen van de zin van het vak Nederlands door zichtbaar te zijn (onderzoek doen, projecten opzetten, geld binnenbrengen)
- Een major/minor-structuur opzetten voor het vak Nederlands
- Interdisciplinaire opzet, aantrekkelijk voor meer studenten en je bent sterker als je bijvoorbeeld ook interdisciplinair onderzoek doet in samenwerking
- Je internationaal presenteren, ook in de hoofdvakken
- Ook in het Engels colleges aanbieden en onderzoek doen

Een van de grootste risico's voor een vakgroep Nederlands is gereduceerd worden tot een taalschool. Je moet ervoor blijven zorgen dat studenten Nederlands worden voorbereid op werkzaam zijn in de wetenschap én in het bedrijfsleven. Het aanbieden van bijvoorbeeld Business Dutch is uitstekend, als er daarnaast ook Research-vakken worden aangeboden.

Bij bepaalde vakgroepen moet de infrastructuur vernieuwd worden. Het blijft lastig te bepalen of je als vakgroep juist moet specialiseren of breder moet inzetten. Er wordt gesproken over de situatie in Wenen: had de vakgroep Nederlands daar nog bestaan als breder was ingezet? Van de andere kant is specialiseren ook noodzakelijk om met een kleine vakgroep overeind te blijven.

Als een van de grootste bedreigingen wordt gezien het gebrek aan docenten (in Brazilië, Curaçao, etc.) Als een docent wegvalt, valt een heel programma weg. En als mensen vertrekken uit senioren posities worden ze niet vervangen. Deze kaalslag moet op een of andere manier te stoppen zijn.

Een andere bedreiging die wordt genoemd is dat we geen redenen vinden om Nederlands te studeren. In het middelbaar onderwijs worden de taalvakken (en Nederlands) te veel afgevlakt naar de vaardigheden. Dit uit zich in minder interesse voor de studies. Studenten die afstuderen zijn niet voorbereid op bijvoorbeeld het docentschap. Mensen worden toevallig internationale neerlandici, zij niet per se opgeleid als neerlandici.

Nederlands wordt – soms – gezien als de taal van de onderdrukker. Er zijn in elk geval hiaten in kennis van de inlandse cultuur als neerlandici buiten Suriname/de eilanden zijn opgeleid.

Nederland is een belangrijke economie en behoort tot de top 5 van beste economieën van de wereld. Dit betekent dat het aantrekkelijk is om Nederlands te studeren en dat Nederland en Nederlands in de context van educatie prestige heeft. Nederlands spreken op hoog niveau is een kans om in Nederland te studeren.

Nederlands moet fysiek aanwezig zijn op alle universiteiten en hogescholen. Als er geen hoogleraren of docenten zijn, wordt het niet gepromoot. Bovendien geeft het plaatsen van hoogleraren in bijvoorbeeld Paramaribo of op Curaçao de studie meer status.

Een mogelijkheid om het Nederlands in academische context een toekomst te laten hebben is door het financieren van bepaalde PhD's. Bijvoorbeeld PhD's die sociaal of politiek maatschappelijk relevant zijn, zoals over taalpolitiek. Ook zouden PhD-studenten uit Suriname financiering kunnen krijgen om onderzoek te doen in Nederland/Vlaanderen en vice versa. Dit zou ook de vertrouwensrelatie tussen Nederland en Suriname ten goede komen, de band tussen de landen zou versterkt worden en zo zou meer kennis overgebracht kunnen worden.

SAMENWERKING EN UITWISSELING

Vraag aan de IVN is of de mogelijkheid bestaat een platform te maken om een partner te zoeken voor als je ergens mee bezig bent of mee bezig wilt gaan. Op dit platform kunnen lopende projecten en ideeën voor projecten worden gezet. Met een goede zoekfunctie kun je zo snel vinden wie waarmee bezig is, eventueel aansluiten of een samenwerking opzetten. Partnerships zijn erg belangrijk om kennis en ervaring te delen. Ook zijn internationale samenwerkingsprojecten van belang voor universiteiten en voor geldwerving. Hierbij is het van belang dat mensen elkaar vinden en samen projecten aanvragen. Dit geldt voor kleine projecten maar ook zeker voor grote aanvragen. Bij Europese aanvragen heb je hulp nodig. En als het lukt, vergroot het je zichtbaarheid op de universiteit onmiddellijk. Niet alleen bij studenten, maar zeker ook bij decanen en andere universiteitsbestuurders. Voor een dergelijk platform is 'IVN-niveau' nodig, je hebt verschillende regio's nodig voor sterke projecten. Binnen regio's ontbreekt knowhow rondom het aanvragen van grote Europese projecten en potentiële partners.

Een andere vraag aan de IVN is of er workshops 'Hoe zet je een project op?' georganiseerd kunnen worden. Deze workshops kunnen voor docenten en voor studenten interessant zijn.

De wederzijdse contacten tussen 'onze landen' en Nederland/Vlaanderen zijn belangrijk. Ambassades en Buitenlandse Zaken zouden (nog) meer betrokken kunnen worden. De Taalunie zorgt voor moedertaalsprekers, maar die maken vakgroep niet sterk in de ogen van de universiteit. Er is behoefte aan mensen die gericht les kunnen geven, een tweede persoon bij de eenmenvakgroepen. Hier zouden vaste uitwisselingen een rol kunnen spelen.

Informatie-uitwisseling voor wetenschappelijke contacten moet vergroot. Er is een grote behoefte aan databases met wetenschappelijke artikelen. Nu zijn databases die via universiteiten komen niet gratis, dit belemmert de toegankelijkheid.

Een docentenplatform zoals Comenius heeft is uitstekend, maar er is ook behoefte aan uitgebreidere internationale contacten. Het moet makkelijker worden om samen te aanvragen te doen. Een overkoepelende organisatie zoals de IVN moet meehelpen lobbyen bij NWO.

Er is behoefte aan bemiddeling bij wederzijdse contacten. Contacten tussen wetenschappers/onderzoekers en docenten in Nederland en Vlaanderen enerzijds en wetenschappers/onderzoekers en docenten extramuros anderzijds moeten elkaar meer versterken. Een uitbreiding van de website van de IVN met een goede

zoekfunctie wordt genoemd. Zodat met behulp van bijvoorbeeld de IVN-lijst gezocht kan worden naar wie waarmee bezig is, ‘middeleeuwse literatuur’ of ‘Afrikaans’.

Om Nederlands in stand te houden in een meertalige wereld zonder normatief te zijn moet de wederzijdsheid/de uitwisseling sterker worden. Er moet meer geleerd worden van andere contexten. Internationaliteit ligt niet in het zendelingenperspectief maar in het uitwisselingsperspectief. Dit discours moet gevoerd blijven worden. Met aandacht voor de verschillen tussen de regioplatforms. Een platform als CARAN speelt een heel andere rol dan bijvoorbeeld Comenius. Bij CARAN is de wederzijdsheid anders dan bij een willekeurig ander platform. Het is daarom meer van belang dat er meer dingen samengedaan worden, dat er meer samen gemaakt wordt.

In Nederland bijvoorbeeld wordt een nieuwe methode voor onderwijs ingevoerd. Er ligt een grote aanvraag voor een digitale methode. Deze methode zou vanzelfsprekend beschikbaar moeten zijn in Caraïbische context. In de grote literatuurgeschiedenissenreeks van de Nederlanden komt de literatuur van Suriname en de eilanden niet voor, dit straalt uit dat we niet gelijkwaardig zijn. Dit willen we in de toekomst voorkomen.

Een groot gezamenlijk literatuurproject waarin de gelijkwaardigheid juist uitstekend was geregeld was De Inktaap. Dit project wordt erg gemist. De educatieve waarde was groot, de toegang tot lesmateriaal uitstekend, de actualiteit belangrijk, het plezier van het meedoen groot en de samenwerking prima. Dat juist dit project is wegbezuinigd is onbegrijpelijk.

Centrale woorden zijn communicatie en actie. De meerwaarde en het belang van communicatie zijn niet te onderschatten. Zo voelt eenieder zich serieus genomen en bovendien lopen we niet uit de rails als we blijven communiceren.

INCLUSIVITEIT

In lesmaterialen zou een meertalige context moeten worden toegelaten. Taal zou meer ruimte moeten krijgen in het lesprogramma op middelbare scholen. Op Aruba wordt gesignaleerd dat kinderen een positieve houding hebben door het gebruik van een bepaalde lesmethode. Deze kinderen willen misschien wel neerlandici worden, zo ziet de toekomst er minder somber uit. Op Sint-Maarten en op Saba wordt hetzelfde gezien. Leerlingen vinden het weer leuk om met Nederlands bezig te zijn. Dit is lang niet zo geweest, een kleine verandering bleek nodig om leerders weer trots te maken.

Voor Suriname geldt dat het Nederlands hier beter in kaart gebracht zou kunnen worden. Hiermee kan duidelijk gemaakt worden wat de verschillen zijn met Nederlands in Nederland/Vlaanderen op taalkundig gebied. De eigen taal moet worden vastgelegd en dan niet in de context ‘wij wijken af van de standaard’. Zo kan het Nederlands in Suriname emanciperen.

De publicaties van de IVN zijn van grote waarde, deze getuigen van inclusiviteit. Publiceren heeft een hoge status en is een vorm van erkenning. Het gaat hier niet alleen om wetenschappelijke publicaties in *Internationale Neerlandistiek*, maar zeker ook om publicaties over (voor)onderzoeken, uitkomsten of signaleringen in het makkelijkere toegankelijke *VakTaal*. De reeks *Lage Landen Studies* zorgt steeds voor internationale onderzoeksgroepen, dit biedt grote mogelijkheden voor gelijkwaardige samenwerking.

MATERIAAL

Er is grote vraag naar toegang tot materiaal, bruikbare websites, toegang tot de Nederlandse bibliotheken, televisieprogramma's, abonnementen waar je niet voor hoeft te betalen, vakdidactisch materiaal, gezamenlijke projecten (zoals De Inktaap). Het is belangrijk hierin mee te nemen dat niet alle leerlingen en studenten vanzelfsprekend toegang hebben tot internet.

De mogelijkheden tot uitwisseling van lesmateriaal moeten ernstig verbeterend worden. We willen geen lesmateriaal voor de inburgering. Wij willen lesmateriaal voor onze academische wereld, voor onze studenten.

VERS BLOED

Bij het 20^e Colloquium Neerlandicum 'Nederlands in beweging' is een *Early Career Researchers* deel georganiseerd met als doel nieuw talent bij de internationale neerlandistiek te betrekken en hun ambities deel uit te laten maken van de toekomst van dat vakgebied. Bij de sessies 'Onderzoek in beweging' gaven jonge onderzoekers een korte presentatie van hun onderzoek. Aan tafel zaten behalve de onderzoekers respondenten waarmee het gesprek gevoerd werd. De respondenten waren ervaren onderzoekers uit de internationale neerlandistiek die in een opbouwend gesprek feedback gaven op het onderzoek. Op het regiocolloquium 'Bruggen slaan' in Bratislava is een soortgelijk deel naar dit voorbeeld opgezet. Jonge onderzoekers kregen feedback van vakgenoten uit andere landen/vakgroepen. Het is zeer waardevol gebleken, niet alleen voor de onderzoekers zelf, ook voor de wetenschappers die feedback gaven. Een bijkomend iets dat naar boven kwam, is de ietwat pijnlijke conclusie dat verschillende vakgroepen niet van elkaar op de hoogte zijn waar ze mee bezig zijn terwijl het een grote meerwaarde zou hebben om samen te werken.

Het aanbieden van stageplaatsen op het bureau van de IVN kantoor om expertise van/rond de internationale neerlandistiek ook onder studenten te verspreiden is tot nu toe succesvol gebleken. Hierbij worden de stagiairs begeleid in hun onderzoek en/of bij het behalen van een concreet resultaat (zoals een kaart in google-maps, een editie van *VakTaal*) zodat studenten Nederlands worden betrokken bij het internationale veld. Dit heeft behalve aantrekkelijke stage-opdrachten ook een team enthousiaste vrijwilligers voor de IVN opgeleverd.

WAT KAN DE IVN DOEN

PLATFORM

Het is belangrijk om lokaal te kunnen werken en via de IVN dat lokale te kunnen overstijgen en op hoger niveau te kunnen functioneren en communiceren (regionaal).

De IVN kan en moet zorgen voor meer informatie-uitwisseling: wie is waarmee bezig en kan samenwerken/zoekt samenwerking? Wie heeft studenten nodig en welke studenten willen op uitwisseling? Idem voor gastdocentschappen. De digitale kaart die de IVN heeft gemaakt met alle plekken op de wereld waar je Nederlands kunt studeren is een uitstekend middel om uit te breiden.

Een idee naar aanleiding van bovenstaande is het initiëren van een IVN-platform waartoe je als docent en onderzoeker binnen de neerlandistiek altijd toegang hebt. Zo onderhoud je contact met vakgenoten en kunnen er netwerken ontstaan, blijven bestaan en onderhouden worden. Je moet ook toegang blijven hebben tot zo'n platform als je met (tijdelijk) verlof bent, om uitsluiting te voorkomen. Er moeten juist meer inclusiviteit en contact ontstaan. Eventueel zou het platform met verschillende groepen kunnen worden ingericht (bijv. op discipline, maar kan ook op regio of op beide, en dat je dan van meerdere groepen lid kunt zijn).

PUBLICATIES

Op verschillende momenten komt terug dat de publicaties van de IVN van groot belang zijn. De nieuwsbrief bevat waardevolle informatie. De nieuwsbrief zou nog beter worden als deze gekoppeld zou worden aan een platform voor uitwisseling van informatie, vacatures, behoeften, wensen en bijvoorbeeld lesmateriaal.

De IVN moet meer ruchtbaarheid geven aan publicatiemogelijkheden in IN, VT en LLS. Op deze manier kan de IVN ook uitwisseling en samenwerking stimuleren.

Tegelijkertijd kan de IVN onderzoeken in hoeverre de website van de IVN een rol kan spelen als uitwisselingsplatform.

INVLOED

De IVN kan een rol spelen in het stimuleren van gezamenlijke projecten zoals De Inktaap.

De IVN kan met de Taalunie overleggen over het niet alleen koppelen van materiaal aan het nieuw opgezette digitale platform, maar hier ook vakdidactiek aan toe te voegen.

Hetzelfde geldt voor het onderzoeken van uitwisselingsmogelijkheden voor PhD-studenten.

Het onderzoeken van de mogelijkheid een alumnibestand op te zetten van internationale neerlandici staat al langer op de agenda van de IVN en de Taalunie.

COLLOQUIUM NEERLANDICUM

De IVN gaat actiever de lerarenopleiding betrekken bij conferenties zoals het Colloquium Neerlandicum. Ook zal er aandacht zijn op het colloquium voor praktische vragen zoals 'hoe zet je een project op?' of 'hoe vraag je Europese subsidie aan?'